

Wychowanie patriotyczne młodzieży w parafii

Podjęcie problematyki wychowania patriotycznego w środowisku parafialnym jest aktualne we wszystkich czasach i kulturach, jednak współczesne wychowanie do patriotyzmu, zwłaszcza młodego pokolenia, przeżywającego różne problemy natury egzystencjalnej, wydaje się być zadaniem szczególnie trudnym. Wychowując młodzież do dojrzałego patriotyzmu należy przypominać im nie tylko o ważnych wydarzeniach historycznych i dziejach przodków, ich bohaterskich czynach dla Ojczyzny, ale zwrócić uwagę na budowanie domu ojczystego. Należy przy tym zauważyć, że istnieje wiele środowisk wychowania młodzieży do patriotyzmu, należą do nich chociażby rodzina, szkoła, instytucje państwowe, organizacje młodzieżowe, środki społecznego przekazu oraz parafia.

Kościół, mając prawo i obowiązek kształtowania rzeczywistości społeczno-politycznej, strzeże niezaprzeczalnych praw ludzkich i chrześcijańskiej wolności¹. Zasadniczym celem ludzkiego istnienia jest zjednoczenie się z Pierwowzorem, a przy tym jednocześnie rozwijanie człowieczeństwa, w celu budowania społeczeństwa według Bożego zamysłu². Służy temu wychowanie, którego obowiązek spoczywa głównie na rodzicach, którym Kościół przychodzi z pomocą chociażby poprzez duszpasterstwo młodzieży³. Zasadniczym elementem duszpasterskiej troski o młodzież jest wychowanie patriotyczne, które w obecnych czasach globalizacji, nacjonalizmu, kosmopolityzmu, migracji narodów stanowi fundament integralnego rozwoju człowieka.

W rozwoju osobowościowym młodego człowieka ogromną rolę pełni nie tylko rodzina, ale również parafia prowadząca katechezę. Zasadniczym zadaniem Kościoła jest pomoc młodzieży w odnalezieniu tożsamości narodowej i katolickiej⁴. Jednocześnie młodzi mają być nie tylko ludźmi wierzącymi, lecz także patriotami. Kościół dostrzega w młodym pokoleniu „głębką tęsknotę za autentycznymi wartościami, mającymi swą pełnię w Chrystusie”⁵, dlatego Kościół przygotowuje młodych do podjęcia trudu odnowy świata⁶ poprzez kształtowanie ich osobowości duchem Ewangelii. Główną cechą tej formacji osobowościowej jest położenie akcentu na wychowanie patriotyczne. W program

¹ E. Jabłońska-Deptuła. *Czy może historia popłynąć przeciw prądowi sumień? Kościół, religia, patriotyzm*. Paryż 1987 s. 82.

² KDK 42.

³ Zob. E. Ozorowski. *Człowiek – drogą Kościoła*. Białystok 2003 s. 12-13.

⁴ J. Ratzinger. *Raport o stanie wiary*. Warszawa 2005 s. 105.

⁵ Jan Paweł II. *Novo millennio ineunte*. 9.

⁶ Por. VS 98. Zob. Jan Paweł II. *Wstańcie! Już czas!*. Homilia wygłoszona w Szwajcarii 6 VI 2004 r., „Nasz Dziennik” 6 (2004) nr 132 s. 6.

kształtowania postaw patriotycznych, przekazu tradycji narodowych, wdrażaniu w kulturę, kształtowania cnót obywatelskich, wychowania do dobra wspólnego⁷ i budowania swojego życia w duchu ofiarnej służby Ojczyźnie rodakom, wpisuje się formacja parafialna młodzieży.

1. Obraz młodzieży i patriotyzmu w świetle nauczania świętego Jana Pawła II

Nauczanie Kościoła katolickiego sporo miejsca poświęca młodzieży i jej wychowaniu do patriotyzmu, a osoba świętego Jana Pawła II będąca bliska czasowo współczesnej młodzieży może stanowić dla nich pewien nośnik nauczania w tym zakresie. Kierowane do młodych słowa Ojca Świętego przepelnione są wielką nadzieją oraz ufnością pokładaną w ich przyszłość. Podkreśleniem tej ufności są Jego słowa papieża wypowiedziane w Gdańsku – Westerplatte, 12 czerwca 1987 roku, podczas Liturgii Słowa: „Każdy z was, młodzi przyjaciele, znajduje też w życiu jakieś swoje Westerplatte, jakiś wymiar zadań, które musi podjąć i wypełnić, jakąś słuszną sprawę, o którą nie może nie walczyć, jakiś obowiązek, powinność, od której nie można się uchylić, nie można zdezerterować, wreszcie – jakiś porządek prawd i wartości, które trzeba utrzymać i obronić tak, jak to Westerplatte, w sobie i wokół siebie; tak, obronić – dla siebie i dla innych. Chodzi bowiem o wartości trwałe i niezmiennie”⁸. Młodzież ma stać się „stróżem poranka” i uczynić z kraju „cywilizację miłości”, w której dominuje poszanowanie godności każdego obywatela.

Jednym z elementów patriotyzmu jest ojczyzna, czyli więź łącząca społeczeństwo. Jan Paweł II, mówiąc o ojczyźnie – Polsce przypomina: „Naród jest przede wszystkim bogaty ludźmi. Bogaty człowiekiem. Bogaty młodzieżą. Bogaty każdym”⁹. Tak więc patriotyzm to ojczyzna, ludzie i wiążące ich relacje. Warto przy tym pamiętać, że członkiem „ojczyźnianej wspólnoty” jest się także wtedy, kiedy drogi życiowe jej poszczególnych członków są różne – a elementem łączącym ze wspólnotą jest jedynie pochodzenie.

W 1979 roku Jan Paweł II podczas spotkania z młodzieżą na gnieźnieńskim Wzgórzu Lecha mówił: „W dziejach kultury polskiej odzwierciedla się dusza narodu. Żyją w nich jego dzieje. Jest ona nieustającą szkołą rzetelnego i uczciwego patriotyzmu. Właśnie dlatego też umie stawiać wymagania, umie podtrzymywać ideały, bez których trudno człowiekowi uwierzyć w swoją godność i siebie samego wychować”¹⁰. Patriotyzm zatem jest więzią z tożsamością, kulturą i historią, której nie można odrzucić. W obecnych realiach każda

⁷ Zob. A. Skreczko. *Wychowanie patriotyczne*. „W Służbie Miłosierdzia” 193 (2006) nr 5 s. 4.

⁸ Jan Paweł II. *Homilia w czasie liturgii słowa skierowana do młodzieży zgromadzonej na Westerplatte*. Gdańsk 12 czerwca 1987 r.

⁹ Jan Paweł II. *Apel Jasnogórski. Rozważanie wygłoszone do młodzieży*. Częstochowa 18 czerwca 1983 r.

¹⁰ Jan Paweł II. *Przemówienie do młodzieży zgromadzonej na Wzgórzu Lecha*. Gniezno 3 czerwca 1979 r.

tożsamość jest płynna, a wszystko jest kwestią konwencji oraz zmiennych wyborów osobistych. Dominuje postawa kosmopolityzmu, czyli bycia obywatelem świata, brak poczucia więzi ze swoją ojczyzną, odrzuca się wszelkie wspólnoty. W taki oto właśnie sposób zatracane są własne korzenie, przynależność kulturowa oraz narodowa. Człowiek zaczyna żyć sam dla siebie nie będąc przykładowym obywatelem swojego kraju, pochodzenia bądź zamieszkania, ani dobrym obywatelem świata.

Polski patriotyzm uznać można za szczególny, gdyż od dawien dawna oscylował wokół ciągłej walki o niepodległość, wolność oraz suwerenność kraju i narodu. Przez stulecia dotyczył głównie walki o przetrwanie narodowej kultury, języka, tradycji oraz wiary. Święty Jan Paweł II, wielki polski patriota, podczas kazania wygłoszonego w kościele Matki Boskiej Zwycięskiej w Lublinie w 62. rocznicę odzyskania niepodległości powiedział: „Jeśli naród nasz ma żyć, jeśli naród nasz ma być narodem mocnym, zdrowym i silnym to przede wszystkim trzeba skończyć z wszelką walką z Bogiem i z chrześcijańską tradycją narodu. Trzeba zmienić programy szkolne, począwszy od przedszkoli po uniwersytety. Trzeba skończyć z wszelką niesprawiedliwością społeczną. Położyć kres postawie konsumpcyjnej, która wyraża się w alkoholizmie, w rozbijaniu rodzin, w zabijaniu niewinnych, dopiero co poczętych dzieci. Trzeba skończyć z korupcją, z łapownictwem, z układami, które sprawiają, że nie liczą się kompetencje, ale jedynie znajomości, przynależność do jakiejś organizacji czy coś w tym rodzaju. Trzeba skończyć z kłamstwem w życiu indywidualnym, społecznym, narodowym i państwowym. I to jest możliwe”¹¹.

Przytoczona wypowiedź Ojca Świętego nie tylko odwołuje się do istoty polskiego patriotyzmu, lecz wskazuje również bolączki współczesnego społeczeństwa, które rzucają cień na składowe części postawy patriotycznej. Mimo upływu lat słowa papieża z Polski mogą stanowić dla obecnych ludzi cenną wskazówkę do wprowadzenia zmian w życiu społecznym. Wynika z nich, że patriota to ktoś kto nie tylko miłuje swój kraj, lecz również darzy szacunkiem swoich rodaków oraz godnie wypełnia powierzone obowiązki publiczne, zaś uczciwość i poszanowanie wartości stanowią podstawę postawy patriotycznej.

2. Kościół katolicki w Polsce o wychowaniu patriotycznym w parafii

Postępujący kryzys wychowania patriotycznego jest niewątpliwym faktem. Kościół w Polsce dostrzega ten fakt i od zawsze wychowuje do patriotyzmu, traktując go jako cenną wartość, wymagającą nieustannego rozwoju i pielęgnowania. Dlatego w *Dyrektorium*

¹¹ Jan Paweł II. *Kazanie wygłoszone w kościele Matki Boskiej Zwycięskiej w Lublinie w 62. rocznicę odzyskania niepodległości*. Lublin 9 czerwca 1987 r.

*katechetycznym Kościoła katolickiego w Polsce*¹² można odnaleźć następującą zachętę: „przedmiotem szczególnego zainteresowania duszpasterzy, katechetów i wychowawców chrześcijańskich powinien być świat kultury, jej rozwój i doskonalenie, zwłaszcza kultury rodzinnej i ojczystej, co powinno stanowić specjalną troskę zaniedbywanego dziś coraz bardziej wychowania patriotycznego. Kultura bowiem posiada swoją niezastąpioną rolę w wychowaniu osoby ludzkiej”¹³.

W *Dyrektorium katechetycznym* zapisano, że „katecheza, zgodnie z czcigodną tradycją duszpasterstwa Kościoła w Polsce, winna również wychowywać do życia we wspólnocie narodowej”¹⁴. Wspomniane wychowanie dokonywać się winno w środowisku rodzinnym, szkolnym oraz eklezjalnym. Szczególne miejsce w wychowaniu do wspólnoty życia w narodzie oraz edukacji patriotycznej zajmuje szkolne nauczanie religii wpisujące się w proces dydaktyczno-wychowawczy szkoły.

Analizując wnikliwie treść *Dyrektorium katechetycznego* nie sposób nie zauważyć, że poczynając od opisu sytuacji duszpastersko-katechetycznej w Polsce, poprzez przedstawienie katechezy w posłudze ewangelizacyjnej Kościoła, a zakończywszy na odpowiedzialnych za samą katechizację oraz pracownikach tejże posługi jest pośrednią zachętą do wdrożenia w proces katechetyczny, wychowania patriotycznego. Należy jednak pamiętać, iż katecheza winna zająć się tą problematyką w ramach głównego celu, którym jest doprowadzenie ucznia do spotkania z Chrystusem.

Polskie *Dyrektorium katechetyczne* jednoznacznie wskazuje na konieczność włączenia nauczania religii w przekaz wartości patriotycznych oraz kształtowanie postaw w duchu miłości ojczyzny. Wobec powyższego, katecheza w korelacji z innymi przedmiotami i dziedzinami wiedzy, powinna przekazać uczniom wiedzę o narodzie, wydobyć szczególne wartości wiążące się z etosem narodowym. Powinna również kształtować tożsamość pluralistyczną pomagającą przewycięzać szowinizm, nacjonalizm, kosmopolityzm i zaprzeczenie solidarności narodowej¹⁵.

Istotnym dokumentem Episkopatu Polski jest List *O chrześcijańskim patriotyzmie* z 5 września 1972 r., w którym stwierdza się, że: „Prawdziwa miłość do Ojczyzny opiera się na głębokim przywiązaniu i umiłowaniu tego, co rodzime, niezależnie od czasu i przestrzeni

¹² Konferencja Episkopatu Polski. *Dyrektorium katechetyczne Kościoła katolickiego w Polsce*. Kraków 2001 (dalej: PDK).

¹³ PDK 8.

¹⁴ PDK 28.

¹⁵ Por. P. Tomasik. *Religia w dialogu z edukacją*. Warszawa 2004 s. 336; por. J. Bagrowicz. *Kościelne wychowanie młodzieży do życia społeczno-politycznego*. w: *Kościół w życiu publicznym. Teologia polska i europejska wobec nowych wyzwań*. t. I. Lublin 2004 s. 242-243.

(...). Siłą twórczą prawdziwego patriotyzmu jest więc najszlachetniejsza miłość (...). I choć człowiek stawia wartości ojczyste bardzo wysoko, to jednak wie, że ponad narodami jest Bóg, który jedyny ma prawo do tego, aby ustanawiać najwyższe normy moralne niezależnie od poszczególnych narodów (...). Stąd chrześcijańska miłość do Ojczyzny to nie tylko troska o jej najwyższy rozwój gospodarczy, społeczny i kulturalny, ale także rozwój duchowy i religijny”¹⁶.

Treść przywołanego listu oraz wielu innych wypowiedzi Episkopatu Polski odegrała znaczącą rolę w krzewieniu ducha patriotycznego w narodzie i w mobilizowaniu do uczciwego zaangażowania się dla dobra wspólnego rodaków oraz do obrony wartości religijno-moralnych. Wszystkie te wartości stanowią bazę do inspiracji chrześcijańskiej w wychowaniu do patriotyzmu oraz wyznaczają kierunki oddziaływań katechetycznych i wskazują na religijno-moralny wymiar wychowania patriotycznego¹⁷.

Programy duszpasterskie Episkopatu Polski poświęcone młodzieży poruszają temat zagrożenia wiary, a w jego obrębie ateizację, demoralizację, bezideowość, osłabienie więzi z przeszłością narodu, osamotnienie młodzieży oraz wynarodowienie¹⁸. Wymienione tendencje przewycięzać miało duszpasterstwo młodzieży, ukierunkowane na ukazywanie zadań wynikających z dojrzałości chrześcijańskiej. To właśnie młodzież pozostawała w sercu działalności Kościoła, bo od jej postaw moralnych zależy przecież nie tylko przyszłość Kościoła, ale również Ojczyzny, a w szerszej perspektywie – przyszłość świata. Dlatego tak istotne jest kształtowanie wrażliwych sumień i odpowiedzialności młodych za Kościół i społeczeństwo.

Istotne przy tym wydaje się, aby wychowując młodych do patriotyzmu w parafii stwarzać im okazje do modlitwy za ojczyznę oraz wykorzystywać przekazywane treści, sytuacje duszpasterskie do tego, by kształtować postawy patriotyczne, które opierać się będą przede wszystkim na miłości Boga, wierności Kościołowi i Polsce. Katecheza prowadzona w parafii musi być zakorzeniona w środowisku oraz wychodzić z życia i oświetlać je Słowem Bożym wypowiedianym przez Kościół. Powinna również prowadzić do życia dając odpowiedzi na aktualne problemy.

Kościół przygotowując wskazania katechetyczne, dotyczące wychowania młodzieży do patriotyzmu nie mógł nie uwzględnić przekazu wartości patriotycznych, wszak wytyczne

¹⁶ Konferencja Episkopatu Polski. List *O chrześcijańskim patriotyzmie*. 5.09.1972 r.

¹⁷ Por. A. Zellma. *Wychowanie patriotyczne współczesnej młodzieży polskiej w szkolnym nauczaniu religii*. „Studia Warmińskie”. R. 40 (2003) s. 187.

¹⁸ M. Olszewski. *Duszpasterstwo parafialne. W świetle programów duszpasterskich Episkopatu Polski 1967-2000. Studium teologiczno-pastoralne*. Białystok 2005 s. 299-302.

programowe stanowią fundament do skutecznego realizowania procesu wychowania patriotycznego. Za nimi stoi rzesza ludzi, do których należą: rodzice, katecheci, nauczyciele i duszpasterze. Praktykować patriotyzm to realizować katechezę oraz lekcje w duchu patriotycznym, gdyż takie działanie prowadzi do formacji postaw patriotycznych. Nie może zatem być tak, że próby budzenia postaw patriotycznych ograniczać się będą jedynie do zachęty oraz pouczeń patriotycznych, a zabraknie w nich troski o to, aby młodzi świadomie kształtowali autentyczny patriotyzm.

Patriotyzm i poczucie jedności chrześcijańskiej wszystkich parafian mogą być rozwijane tylko w oparciu o kontynuację tradycji własnego środowiska. Kościół był i jest ostoją, która jednoczy wszystkich Polaków nie tylko w wierze katolickiej, ale również w rozbudzaniu ducha patriotycznego oraz narodowego. Wydarzenia historyczne i religijne odbywające się w parafii często wpływają na postawy ożywienia patriotycznego zwłaszcza wśród młodych ludzi. Integralną częścią życia parafialnego są stowarzyszenia religijne, które zrzeszają młodzież i stawiają im cele, które są synonimem prawego i dzielnego patrioty, człowieka i katolika.

3. Elementy wychowania patriotycznego w formacji młodzieży

Katecheza prowadzona w szkole i parafii jest integralną formacją chrześcijańską¹⁹, która daje młodzieży niezbędną wiedzę religijną. Jej zasadniczym celem jest kształtowanie tożsamości religijnej młodych ludzi²⁰, a wobec niepokojących przemian społeczno-nastrojowych, przebiegających pod szyldem globalizacji, także „wychowanie ku wartościom narodowo-patriotycznym, którymi są: Ojczyzna, patriotyzm, państwo, pokój”²¹.

Formacja młodzieży kładzie nacisk na aksjologiczny aspekt patriotyzmu – budzenie świadomości dojrzałego człowieczeństwa, który nie lęka się być uczniem Chrystusa. Wobec powyższego młodzieży ukazywana jest prawda o wierze, jako fundamencie życia oraz człowieku jako osobie, stworzonej na obraz i Boże podobieństwo. Uwrażliwieni w ten sposób na podstawowe wartości chrześcijańskie młodzi ludzie, stają się prawdziwymi patriotami. A wartości budujące cywilizację: prawda, miłość, miłosierdzie, odwaga, honor, ofiarność oraz poszanowanie ludzkiej godności stają się nadrzędne. W ten sposób akcentowany jest także chrześcijański personalizm społeczny wskazujący na naturalne oraz religijne aspekty

¹⁹ Kongregacja ds. Duchowieństwa. *Dyrektorium ogólne o katechizacji*. Watykan 1997 s. 84.

²⁰ Zob. P. J. Chmura. *Dynamika religijności współczesnej młodzieży polskiej jako wyzwanie duszpasterskie*. Kraków 2008 s. 211.

²¹ K. Chałas, S. Kowalczyk. *Wychowanie ku wartościom narodowo-patriotycznym. Elementy teorii i praktyki*. Kielce 2006. t. II s. 9.

patriotyzmu²², który w rezultacie prowadzi do ujęcia narodu w perspektywie personalistyczno-wspólnotowej. Wychowanie do wartości narodowo-patriotycznych to zadanie niezwykle istotne także ze względu na szerzące się postawy nacjonalistyczne i terrorystyczne²³.

Do głównych elementów wychowania patriotycznego młodzieży zaliczyć również można budzenie dumy państwowej przy jednoczesnym szacunku do innych obyczajów, kultur i nacji. Należy też zaznaczyć, iż młodzież świadoma swojej narodowej odrębności budować będzie europejską cywilizację na fundamencie ogólnoludzkich wartości oraz podejmować będzie odpowiedzialność za materialny i duchowy kształt Polski. Duszpasterstwo parafialne nie ogranicza się jedynie do przekazu wiedzy, ale formuje młodzież duchowo oraz intelektualnie. Ponadto towarzyszy młodym w drodze do wiary, kształtuje postawy i uwrażliwia na piękno chrześcijańskiego życia²⁴.

Dla wielu młodych najbardziej cenne są te miejsca i wspólnoty, które pomagają im w realizowaniu tych pragnień, które są w nich najważniejsze. Zaś tęsknota za tym, by kochać i być kochanym jest najważniejsza dla współczesnej młodzieży, dlatego należy w parafiach organizować takie wspólnoty, aby młodzi mogli w nich odnaleźć wsparcie w dążeniu do tych pragnień, bo patriotyzm to przecież miłość do ludzi i kraju, a istotnym sposobem pomocy młodym ludziom w tejże miłości jest tworzenie grup o pogłębionej formacji również patriotycznej. Kiedy młodzi ludzie będą mieli szansę zobaczyć, że ich koledzy i koleżanki, związani z parafią oraz Kościołem, są dzięki temu bogatsi duchowo, wtedy zaczynają spontanicznie cenić katechezę, parafię, Kościół, przynależność do grup i wspólnot katolickich. A przecież przyszłość młodego pokolenia zależy od tego na ile dorośli pomogą im pokochać Kościół i Ojczyznę. Im owocniej wychowawcy podejmą się tego zadania, tym bardziej można być spokojnym nie tylko o ich los, ale także o własny los.

4. Próba oceny stopnia realizacji wychowania młodzieży ku wartościom narodowo-patriotycznym w ramach katechezy parafialnej

W wychowaniu patriotycznym młodzieży brakuje kształtowania świadomości narodowej, dlatego konieczna jest współpraca trzech środowisk: rodziców, parafii i szkoły. Rezultatem tej współpracy powinna być interioryzacja poznawanych przez wychowanków w szkole i parafii wartości. Dodatkowo spotkania formacyjne powinny kłaść nacisk na kwestie

²² Tamże s. 39.

²³ Tamże s. 122.

²⁴ Zob. M. Spociński. *Towarzystwo duchowe młodzieży*. Sandomierz 2004 s. 193-206.

patriotyczne, a nie tylko na asymilację przez wychowanków uniwersalnych wartości niepodległościowych.

Oceniając ogólnie katechezę parafialną, bez odniesienia do wychowania patriotycznego młodzieży, należy stwierdzić, iż w niektórych parafiach katecheza w tym zakresie realizowana jest niezbyt rzetelnie. Katechezy przeprowadzane są chaotycznie, najczęściej po wspólnej Mszy Świętej, w dużych grupach, a co gorsza ograniczają się tylko do sprawdzenia listy obecności. Wydaje się, że wynika to głównie z postaw katechetów, którym brakuje miłości i cierpliwości do wychowanków, a poza tym mają negatywne oczekiwania wobec nich, zapominają, że kluczem do serc młodego pokolenia jest miłość biblijna, której nad wyraz często brak po stronie wychowawców. W relacjach wychowawca wychowanek brakuje empatii, albowiem młody człowiek jest niecierpliwy, raptownie chciałby zmieniać świat i środowisko, w którym żyje, a kiedy szuka w innych autentyczności zdarza się, że zapomina o jej potrzebie we własnym życiu.

Należy też przyznać, że brakuje odpowiednio przygotowanych animatorów grup parafialnych, którzy głównie rekrutują się z grona katechetów, chcących ze spotkań formacyjnych uczynić jedynie biurokratyczne odznaczenie listy obecności. Pośrednio niski poziom wychowawczy podyktowany jest brakiem odpowiedniego programu. Wychowawcy nie wspomagają młodzieży w uświadamianiu faktu, iż utrata poczucia przynależności do ojczyzny stanowi zagrożenie dla rozwoju osobowego młodego człowieka oraz wspólnoty rodzinnej, szkolnej, parafialnej, narodowej, lokalnej. Czasami prowadzi do utraty poczucia własnej tożsamości osobowej i braku skali wartości zakorzenionej w tradycji. W ten sposób człowiek traci istotne wartości i przestaje czuć się „u siebie”²⁵.

Z drugiej jednak strony są parafie, które starają się stawać na wysokości zadania i organizują spotkania dla młodych. Program tych spotkań jest odpowiednio wcześniej przygotowany i przedyskutowany przez wychowawców, często też odpowiedzialni animatorzy opracowują programy autorskie. W takich programach znaleźć można prócz zagadnień wskazujących młodym ludziom ich powołanie chrześcijańskie i obywatelskie, również kwestie aksjologiczne, które stanowią fundament ich życia. Stosowane są różne metody aktywizacji, często katechezy odbywają się na zasadzie spotkań towarzyskich, połączonych ze wspólną zabawą. Zdarzają się również katecheci, którzy są prawdziwymi świadkami wiary oraz nieskazitelnej prawości będący przez to szczególnie autorytetami dla młodzieży.

²⁵ A. Zellma. *Wychowanie patriotyczne współczesnej młodzieży polskiej w szkolnym nauczaniu religii*. „Studia Warmińskie” R. 40 (2003) s. 195.

Podstawę budzenia w młodych świadomości oraz tożsamości narodowej stanowi wychowanie patriotyczne. Od dawna Kościół był ostoją polskości, dlatego teraz tym bardziej winien ją pielęgnować w sercach młodych ludzi. Jego realizatorem oprócz rodziny i szkoły powinna być również parafia. Istnieje pilna potrzeba odnowy katechezy parafialnej, która będzie dopełnieniem tej prowadzonej w szkołach. Ze względu na ogromny kryzys i upadek patriotyzmu wychowaniem w tej sferze winny zająć się wszystkie środowiska wychowawcze. Kościół podkreśla, że w działalności wychowawczej musi zostać uwzględnione wychowanie nowego człowieka w duchu odpowiedzialności za Ojczyznę i miłości.

Bibliografia

- Bagrowicz J. *Kościelne wychowanie młodzieży do życia społeczno-politycznego*. w: *Kościół w życiu publicznym. Teologia polska i europejska wobec nowych wyzwań*. Red. K. Góźdz t. I. Lublin 2004 s. 238-252.
- Chałas K., Kowalczyk S. *Wychowanie ku wartościom narodowo-patriotycznym. Elementy teorii i praktyki*. Kielce 2006.
- Chmura P. J. *Dynamika religijności współczesnej młodzieży polskiej jako wyzwanie duszpasterskie*. Kraków 2008.
- Jabłońska-Deptuła E. *Czy może historia popłynąć przeciw prądowi sumień? Kościół, religia, patriotyzm*. Paryż 1987.
- Jan Paweł II. *Apel Jasnogórski. Rozważanie wygłoszone do młodzieży*. Częstochowa 18 czerwca 1983 r.
- Jan Paweł II. *Homilia w czasie liturgii słowa skierowana do młodzieży zgromadzonej na Westerplatte*. Gdańsk 12 czerwca 1987 r.
- Jan Paweł II. *Kazanie wygłoszone w kościele Matki Boskiej Zwycięskiej w Lublinie w 62. rocznicę odzyskania niepodległości*. Lublin 9 czerwca 1987 r.
- Jan Paweł II. *List apostolski Novo millennio ineunte do biskupów, duchowieństwa i wiernych na zakończenie Wielkiego Jubileuszu Roku 2000*. Watykan 2001.
- Jan Paweł II. *Przemówienie do młodzieży zgromadzonej na Wzgórzu Lecha*. Gniezno 3 czerwca 1979 r.
- Jan Paweł II. *Wstanie! Już czas!*. Homilia wygłoszona w Szwajcarii 6 VI 2004 r., „Nasz Dziennik” 6 (2004) nr 132 s. 6.

- Jan Paweł II. Encyklika *Veritatis Splendor*. Watykan 1993.
- Konferencja Episkopatu Polski. *Dyrektorium katechetyczne Kościoła katolickiego w Polsce*. Kraków 2001.
- Konferencja Episkopatu Polski. List *O chrześcijańskim patriotyzmie*. 5.09.1972 r.
- Kongregacja ds. Duchowieństwa. *Dyrektorium ogólne o katechizacji*. Watykan 1997.
- Olszewski M. *Duszpasterstwo parafialne. W świetle programów duszpasterskich Episkopatu Polski 1967-2000. Studium teologiczno-pastoralne*. Białystok 2005.
- Ozorowski E. *Człowiek – drogą Kościoła*. Białystok 2003.
- Ratzinger J. *Raport o stanie wiary*. Warszawa 2005.
- Skreczko A. *Wychowanie patriotyczne*. „W Służbie Miłosierdzia” 193 (2006) nr 5.
- Sobór Watykański II. *Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym „Gaudium et spes”*. Rzym 1965.
- Spociński M. *Towarzystwo duchowe młodzieży*. Sandomierz 2004.
- Tomasik P. *Religia w dialogu z edukacją*. Warszawa 2004.
- Zellma A. *Wychowanie patriotyczne współczesnej młodzieży polskiej w szkolnym nauczaniu religii*. „Studia Warmińskie”. R. 40 (2003) s. 183-198.

PATRIOTIC EDUCATION OF YOUTH IN THE PARISH

Summary

The basis awakening in the young consciousness and national identity is a patriotic education. The church has long been a mainstay of Polishness, because now even more necessary to cultivate it in the hearts of young people. Today should pay particular attention to the patriotic education of youth, which also rests on the parish. There is an urgent need for renewal of parish catechesis, which will complement that conducted in schools. Due to the huge crisis and the collapse of patriotism education in this field should take care of all environments: family, school and parish. The Church stresses that the educational activity must be taken into account education of the new man in a spirit of responsibility for the homeland and love.

Słowa kluczowe: patriotyzm, wychowanie, parafia, młodzież, ojczyzna

Key words: patriotism, education, parish, youth, homeland

Mateusz Pisarek – (ur. 1988), pochodzi z diecezji radomskiej, w 2013 r. uzyskał dyplom magistra teologii, obecnie doktorant katechetyki KUL. Autor książki *Obecność nauczania religii w publicznym systemie oświaty w świetle obowiązującego prawa* i artykułów naukowych z zakresu katechetyki. Zainteresowania: katechetyka, katecheza, sport, polska muzyka chrześcijańska.

ul. Harnasie 7/45
20-857 Lublin
pisarmat@op.pl